

ราชันี สุขศรีวรรณ 2550: ผลของการสนับสนุนการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่นาทุ่งร้างต่อความอยู่รอดของเกษตรกร ตำบลบางศาลา อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรินญาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ทิพย์ สัจจันทร์, Dr.Ing. 172 หน้า

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ศึกษาจากช่วงการปลูกข้าวจนถึงปัจจุบัน 2) ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้แก่ราษฎรพื้นที่เลี้ยงกุ้งในเขตน้ำจืด โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้มความอยู่รอดและการพึ่งตนเองของเกษตรกร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม การสังเกต และการรวบรวมจากเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา พบว่า การผลิตทางการเกษตร แบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 พ.ศ. 2476 – 2532 มีการปลูกข้าว และใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2533 – 2546 เปลี่ยนพื้นที่นาข้าวเป็นนาทุ่ง ทำให้ต้องจ้างแรงงาน และมีต้นทุนการผลิตสูง ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2547 -2549 เป็นช่วงที่เลิกทำนาทุ่งและมีโครงการฯ เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในเขตพื้นที่นาทุ่งร้าง การศึกษานี้แบ่งเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คนออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ 1 มี 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ 1.1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ปรับสภาพพื้นที่นาทุ่งร้าง ปลูกพืชผักเป็นหลัก และเลี้ยงปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นการลดต้นทุนการผลิต มีกิจกรรมในแปลงตลอดปี จึงมีรายได้ตลอดปี มีจำนวนครัวเรือนที่สามารถอยู่รอดได้มากที่สุดถึงร้อยละ 60 พึ่งตนเองได้ทางด้านปัจจัยการผลิต การลดรายจ่ายค่าอาหาร 1.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ไม่ปรับสภาพพื้นที่นาทุ่งร้าง เลี้ยงปลาเป็นหลัก แต่ยังไม่มีการได้จากการเลี้ยงปลา มีพื้นที่ปลูกพืชผักได้เล็กน้อย จึงทำให้มีรายได้น้อย ทั้งยังมีการจ้างแรงงาน ทำให้เพิ่มต้นทุนการผลิต จึงมีจำนวนครัวเรือนที่สามารถอยู่รอดได้ รองลงมาคือร้อยละ 33 มีการพึ่งตนเองด้านการลดรายจ่ายค่าอาหาร และ กลุ่มที่ 2 เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ ไม่ปรับสภาพพื้นที่นาทุ่งร้าง ปลูกไม้ผล - ไม้ยืนต้นและเลี้ยงปลาเป็นหลัก ยังไม่มีรายได้จากทั้ง 2 กิจกรรม มีการจ้างแรงงาน ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง มีจำนวนครัวเรือนที่สามารถอยู่รอดได้ น้อยที่สุดคือร้อยละ 14 มีการพึ่งตนเองด้านการลดรายจ่ายค่าอาหาร

ข้อเสนอแนะของการศึกษาคือ โครงการฯ ควรมีการพัฒนาและเสริมพลังเกษตรกรในเขตพื้นที่นาทุ่งร้างให้เป็นเกษตรกรที่มีความรู้ โดยเฉพาะด้านการปรับสภาพพื้นที่ การพัฒนาระบบการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความเกื้อกูลกันของกิจกรรมในแปลง อันจะนำไปสู่ระบบการเกษตรผสมผสานอันเป็นแนวทางของเกษตรกรรมยั่งยืนที่จะทำให้เกษตรกรสามารถอยู่รอดและพึ่งตนเองได้

Ratchanee Suksriwan 2007: Results of Financial Subsidy for Agricultural Production in Abandoned Shrimp Pond Area on Farmers' Self-Sufficiency in Tambon Bang-sala, Amphoe Pak Phanang, Changwat Nakhon Si Thammarat. Master of Science (Sustainable Land Use and Natural Resource Management), Major Field: Sustainable Land Use and Natural Resource Management, Interdisciplinary Graduated Program. Thesis Advisor: Ms. Thippawal Srijantr, Dr. Ing. 172 pages.

Objectives of this research were to study 1) transformation of the agricultural production system in the study area since the rice cultivation period up to the present 2) socio-economic aspects and agricultural production system of the farmers who joined and did not join the The Royal Pak Phanang basin region development project. The research attempted to analyze trend of survival and self-sufficiency of these two target groups. Methods of data collection were individual and focus group interviews, observation and documentary review. Both qualitative and quantitative method were used for the data analysis

Results showed that there were three periods of the agriculture production system transformation. These periods were: 1) the first period (1933-1989) during which rice production relied on household labor; 2) the second period (1990-2003) during which rice fields were changed to shrimp farms using more labors and costs; and the third period (2004-2006) during which farmers abandoned shrimp farms and were supported to develop cropping and animal productions in the abandoned area by the Royal Pak Phanang Project. The sample of 28 farm households were classified into two types. Type 1 consisting of two subtypes. Type 1.1 were the project's farmers who joined and developed farm land whose agricultural pattern was vegetables production and fish farm with low production cost relying on family labor, and having income earning all year round by farming activities. Sixty per cents of this subtype could be survival. Type 1.2 was the project's farmers who joined but did not develop farm land, earning less income due to low vegetable production area without income from fish farm, and having high production cost by hired labor. Thirty three per cents of this subtype could be survival. Type 2 was the project's farmers who neither join nor develop farm land, having fruit production and fish farm which did not yet produce income, and having high production cost by hired labor. Fourteen per cents of this type could be survival. Every farmer's type could be self-sufficient due to the ability of decreasing food expense.

The researcher suggests that the project needs to empower the farmers in abandoned shrimp farm area to be the knowledge-based farming, especially the appropriate technology for land development, animal and cropping production improvement. This will help to establish integrated farming system in line of sustainable agriculture for the farmers' survival and self-sufficiency.